

لوی استروس

وزیبائی شناسی هنر

کلود لوی استروس^۱، مردم‌شناس و ساختارگرای برجسته قرن بیستم، به سال ۱۹۰۸ میلادی در بروکسل متولد شد. پدر و مادری فرانسوی بودند. تحصیلاتش را در رشته فلسفه در دانشگاه سوربن فرانسه به پایان رساند. در سال ۱۹۳۵ به برزیل رفت و تا سال ۱۹۳۸ به تدریس جامعه‌شناسی در دانشگاه ساوپائولو پرداخت. پس از بازگشت به فرانسه، مدیریت موزه «مردم» را به عهده گرفت. از سال ۱۹۵۹ تا ۱۹۸۲ در کالج فرانسه، آزمایشگاه مردم‌شناسی اجتماعی را اداره کرد. وی از سال ۱۹۷۳ عضو آکادمی فرانسه است. استروس را نماینده ساختارگرایی در فرانسه می‌دانند. مقاله زیر که معرفی تازه‌ترین کتاب وی نگرستن، خواندن، گوش دادن است از مجله نوول ابرواتور برگزیده و ترجمه شده است.

«Regarder, Ecouter, Lire»

Claude Lévi-Strauss

Plon, 192 pages, 120 Francs

هنگامی که از استروس انگیزه نگارش کتابی در باب هنر را جویا می‌شوند، وی چنین پاسخ می‌دهد: «این کتاب یک هوس است، دیگر از اسطوره‌شناسی خسته شده بودم و باید روحم را با

چیز دیگری صیقل می‌دادم.»

اما بی‌تردید این هوس ثمره تلاش و آزمونی طولانی است. بیش از چهل سال است که استروس عقایدش را در باب هنر یادداشت می‌کند با این امید که سرانجام روزی به کار آیند. پس از انتشار کتاب «histoire de lynx» استروس دیگر نمی‌دانست چه باید بکند (این عین کلمات خود اوست)، به تنظیم این یادداشتها که در طی سالها جمع‌آوری کرده بود، همت گمارد. وی سه‌چهارم این یادداشتها را کنار گذاشت («گاهی، خودم هم نمی‌فهمیدم چه می‌خواستم بگویم») و سپس شروع به خواندن بقیه آنها کرد.

درونمایه اصلی این کتاب به ویژه از دو هنرمند به نامهای پوسن^۲ و رامو^۳ متأثر است. استروس به طور مرتب به کتابخانه انستیتو و کتابخانه مازارین می‌رفت و درباره ادبیات قرن هفده و هجده مطالعه می‌کرد تا بداند در آن دوره، درباره این دو هنرمند برجسته چه می‌گفته‌اند. استروس می‌گوید آنچه برای من جالب است، چگونه نگاه کردن به نقاشی و چگونه گوش دادن به موسیقی است. این اثر مشتمل بر فصلهای کوتاهی است که مکمل یکدیگرند. بنابراین درمی‌یابیم چرا هنگامی که از استروس می‌پرسند آیا این کتاب را باید «اعترافات» وی بدانیم، او ترجیح می‌دهد که «مقالات» مونتینی را به خاطر بیاورد، هر چند که می‌گوید این سنجش در مقیاس بسیار کوچکی انجام می‌گیرد.

در بیست و چهار مقاله‌ای که در این کتاب آمده، از موضوعهای گوناگونی صحبت شده است: شرح تابلوهای پوسن، رامو و بحث بر روی دو نسخه «Castor et pollux»، رابطه بین صداها و رنگها در شعر رمبو «Sonnet des voyelles»، نظریه زیبایی‌شناختی دیده‌رو، نوشته‌هایی در باب اپرای میشل لیری، استروس آثار ادبی و شاعرانه لیری را می‌ستاید، اما از آنچه درباره اپرای او نوشته است، می‌توان دریافت که چرا وی دیگر در نمایش‌های اپرا شرکت نمی‌کند: بی‌احترامی کارگردانان نسبت به اثر برای وی تحمل‌ناپذیر است. وی می‌گوید تنها مسأله‌ای که یک کارگردان باید به آن پردازد، این است که بداند در ذهن آهنگساز چه می‌گذرد و سعی کند تا حد امکان، همان را با ظرافت و وفاداری بازآفرینی کند.

یکی از فصلهای کتاب استروس، به خاطراتش اختصاص دارد: در سال ۱۹۴۱ استروس برای فرار از شکنجه و آزار ضدیهودیان در مارسی سوار بر کشتی می‌شود. پس از یک سفر دریایی طولانی به نیویورک می‌رسد. در نخستین روزهای سفر، رفتار نجیب‌زاده‌ای که همیشه به تنهایی گردش می‌کرده، نظر وی را جلب می‌کند. در ایستگاه کازابلانکا، هنگام کنترل پاسپورتها، نام آندره برتون^۴ را می‌شنود. آن دو به مجرد اینکه به کشتی بازمی‌گردند مکالمه‌ای را در باب هنر آغاز می‌کنند. استروس نقدی درباره نظریه‌هایی که در «بیانیه سوررئالیستها» آمده، می‌نویسد. و برتون

متقابلاً جواب وی را می‌دهد. استروس در این کتاب حسن نیت برتون را می‌ستاید زیرا در آن زمان برتون در اوج شهرت و افتخار و استروس کاملاً گمنام بود. در کتاب جدید وی شرح این مکالمه گنجانده شده است. استروس به محض اینکه به نیویورک می‌رسد، به جمع سوررئالیستهای تبعیدی می‌پیوندد که در آن زمان بدان نامداری چون ایوانگلی^۵، ماکس ارنست^۶، و آندره ماسون^۷ حضور داشتند.

استروس هیچگاه تأثیر روشنفکرانه‌ای را که این دوره در وی به جای گذاشته، پنهان نمی‌کند. هر چند او باید بعدها از هر آنچه به آوانگارد هنری شباهت دارد، دوری‌گزیند و با گذشته و جوانی‌اش که در طی آن برای هر چیز نوبی شور و هیجان داشت، وداع گوید. آیا استروس نبود که دربارهٔ پیکاسو، مطالبی را در مجلهٔ Documents، در سال ۱۹۳۰ نوشت؟ آیا او نبود که در سال ۱۹۳۳، از «سفر به انتهای شب» لویی فردینان سلین در ستون «دانشجوی سوسیالیست» تمجید کرد؟ وی از سلین در برابر حملات محافظل چپ حمایت کرد و نظریه‌ای را که هنر و ادبیات مدرن را به شیوهٔ خود انقلابی می‌داند - بدون ارتباط با کسانی که در سیاست انقلابی هستند - به رسمیت شناخت.

امروزه، استروس دیگر از این ملاحظات بدور است. وی که اکنون ۸۴ سال دارد، بیشتر به سوی گذشته بازگشته است. «فان‌درویدن» و نقاشی فلاندری را گرامی می‌شمارد، اگر پوسن را دوست دارد، به این جهت است که این نقاش «می‌خواست به گذشته بازگردد»، و اما او کلمات سخت و خشنی برای اینکه نقاشی معاصر را به باد انتقاد بگیرد، نمی‌یابد.

بی‌تردید، علاقهٔ وی به هنر، بیش از تحوّل ذوقی وی، خط سیر زندگی شخصی و روشنفکرانهٔ وی را معین کرده است. هنگام نوجوانی، برای خرید تابلو به عتیقه‌فروشی‌ها می‌رفت، اما امروز به علت افزایش بهای تابلوها، چنین کاری برایش امکان‌پذیر نیست. وی به نمایشگاهها می‌رود اما چیزی نمی‌خرد و فقط به نگاه کردن اکتفا می‌کند. آنچه او برای بدست آوردن آنها تلاش می‌کند شهرهای ژاپنی هستند که حدود ۳۰۰ عدد از آنها را جمع‌آوری کرده است و همچنین جواهرات قدیمی که به همسرش هدیه می‌کند.

استروس با مطالعهٔ احوال جوامع کهن، در پی فهم قوانینی بود که بر روح انسان فرمانروایی می‌کنند. و امروز باز هم به همین مسأله می‌پردازد: هنگامی که «می‌بینیم»، «می‌شنویم» و «می‌خوانیم» در ذهنمان چه می‌گذرد؟

کتاب با دو فصل که به اسطوره‌شناسی قبایل هندیهای آمریکایی اختصاص داده شده، پایان می‌پذیرد. وی با این کتاب نه فقط با مطالعات اسطوره‌شناسی وداع می‌گوید بلکه مردم‌شناسی را

نیز ترک می‌کند. استروس بدون هیچگونه ناراحتی می‌گوید: «من با اسطوره‌شناسی وداع کرده‌ام. شاید یک یا دو مقاله دربارهٔ بعضی از جزئیات جالب توجه آن بنویسم، اما هرگز کتاب نمی‌نویسم.»

با این همه، او هنوز کاملاً از هندیهای آمریکایی‌اش جدا نشده است. وی در حال تهیه آلبوم عکسی است که از بین سه‌هزار کلیشه‌ای که از برزیل در سالهای ۱۹۳۶ تا ۱۹۳۹ فراهم کرده، انتخاب نموده است. وی حدود شصت عدد از آنها را در کتاب «گرمسیر اندوهگین» آورده است. این بار، صد و بیست عدد از آنها را همراه با شرحی که سی صفحه را دربر می‌گیرد، در دست انتشار دارد.

1. Claude Lévi-Strauss.

۲. Nicolas Poussin، نقاش فرانسوی، نمایندهٔ کلاسیسیسم (۱۶۶۵ - ۱۵۹۴).

۳. Jean-philippe Rameau، آهنگساز فرانسوی (۱۷۶۴ - ۱۶۸۳).

۴. André Breton، نویسندهٔ فرانسوی، یکی از بنیانگذاران سوررئالیست، (۱۹۶۶ - ۱۸۹۶).

۵. Yves-Tanguy، نقاش سوررئالیست فرانسوی تبار آمریکایی (۱۹۵۵ - ۱۹۰۰).

۶. Max-Ernst، نقاش سوررئالیست آلمانی تبار فرانسوی (۱۹۷۶ - ۱۸۹۱).

۷. André-Masson، نقاش فرانسوی، متولد ۱۸۹۶، یکی از پیشگامان سوررئالیست.

۱۶۹

OLD PERSIAN

GRAMMAR TEXTS LEXICON

BY

ROLAND G. KENT

*Professor Emeritus of Indo-European Linguistics
University of Pennsylvania*

کتابخانه طهوری خیابان انقلاب مقابل دانشگاه تلفن ۶۴۰۶۳۰